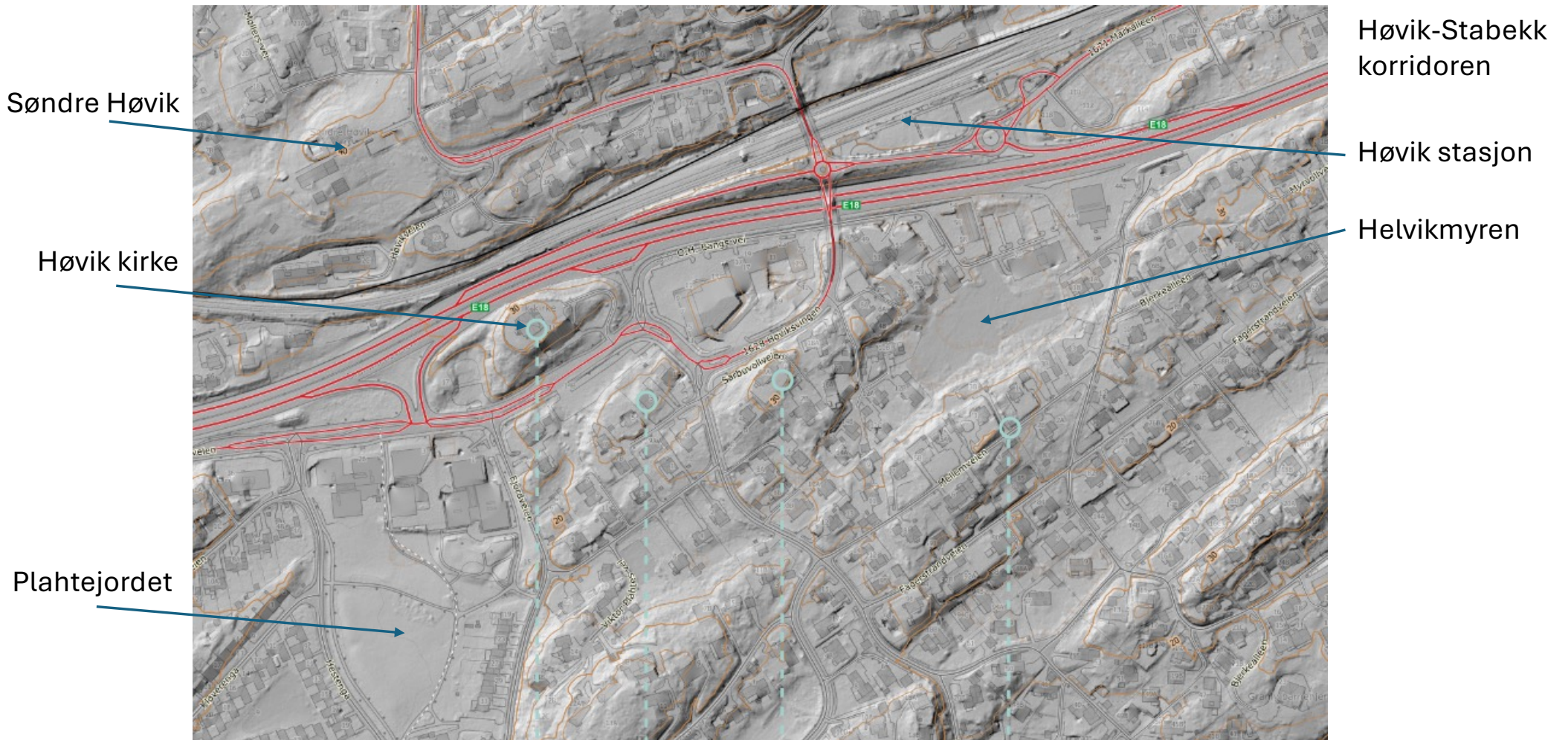

En oversikt over historien om Høvik i Bærum

Anders Mørch

Lokalhistorisk Høvik entusiast

Høvik menighetshus, 11. juni, 2026

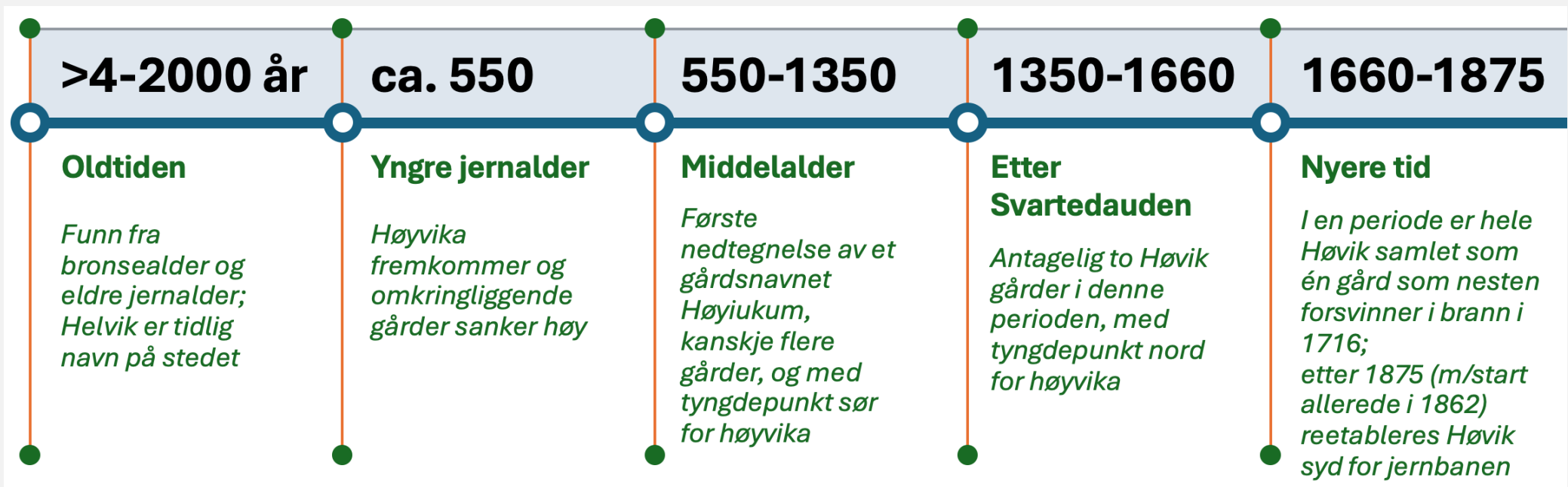
Topografisk kart over i Høvik I forbindelse med stedsanalyse Høvik sentrum av Bærum kommune, juni 2022

Topografien har formet Høvik over tid

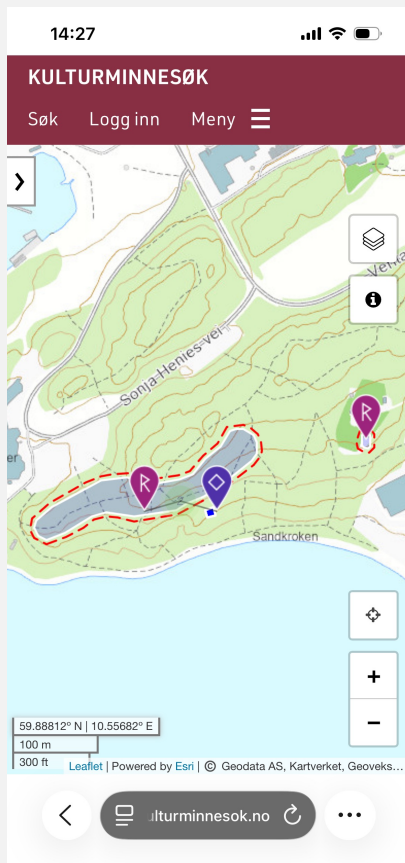
- Vannstandens høyde har endret seg fordi landet hevet seg etter siste istid
 - Bronsealder (2000-500 f.Kr.) ca. 10-15 meter høyere
 - Jernalder (500 f.Kr. – 1000 e.Kr.) ca. 5-10 meter høyere
- I dag er Solvik båthavn sjøens grense mot vest, men før gikk «vika» lenger østover, en kil gikk mellom dagens Høvik og Stabekk stasjon
- Landskapet har blitt tatt i bruk på forskjellige vis de siste 4000 årene
 - Vika består av flate koller og en holme → bronsealder (gravsted for flere gårder)
 - Myrlandskap → myrmalm (jern) kan ha blitt funnet i det langstrakte myrlandskapet i Høvik-Stabekk korridoren
 - Eng og beite → eldre gårder i østre Bærum trengte vinterfôr
 - Dyrkbar jord → egne gård(er) etableres rundt Høyvika

Tidslinje

Funn fra oldtiden på høyden mellom Hennie Onstad og Veritas

10-15 gravrøyser fordelt på 2 felt

Eldste graver har store steiner

De fleste graver har mindre steiner

Helvik navnet

- Helvik er eldre navn enn Høvik og kommer sannsynligvis fra norrønt *Helluvik*, sammensatt av *hella* (som betyr flat sten eller helle) og *vik*
- Jeg tror det kan knyttes til de flate kollene som ligger/lå i området slik som Høvik kirke ligger på en slik. Det fantes en enda større kolle der rundkjøringen er i dag
- Det var sjø rundt disse kollene i bronsealder, kanskje var noen brukt til utsynsposter eller forsvarsverk, spesielt hvis det fantes et bronsealder sete i dette område (som gravrøysene kan indikere)

Myrlandskap og Stabekk-kilen

-
- Stabekk-navnet knyttes til nærliggende eldre gårder kan ha opphav i et myrlandskap, knyttet til en bekk med svakt fall
 - Navnet er toleddet
 - *Sta-* kommer av det norrøne ordet *staðr*, som betyr «stansing» eller «stille».
 - En tolkning av dette er myrlandskap, knyttet til en *-bekk* med svakt fall langs dagens Markalleen, det kan også ha hatt en gren til Helvik/Høvik
 - Et gammelt navn på dette området er Helvikmyren
 - Stabekk navnet er eldre enn Høvik, de er fra henholdsvis eldre- og yngre jernalder
 - Det er ikke påvist men mulig kan det ha blitt utvinnet myrmalm i dette området. (Senere produksjonsvirksomheter på Høvik er kalkbrenning og saltkoking)
 - Myrmalm var materiale for å lage jordbruksredskaper og våpen i jernalderen

Høyvika

-
- Ettersom vannet trakk seg tilbake og myrlandskapet ble drenert vest og sør for området vi nå sitter oppstod det gressletter
 - På 500 tallet var det veldig kaldt
 - Den historiske *fimbulvinteren* startet på 500-tallet og ble en akutt krise for overlevelse og kuldeperioden varte de påfølgende tiårene
 - Behovet for å *høste høy til vinterfôr* ble prekært
 - Høysletta ved vika kan ha vært livsnødvendig for mange av de gamle gårdene i østre Bærum
 - Etter hvert etableres egne gårder i vårt område, kanskje så tidlig som 550 e.Kr.

De første gårdene og stedsnavnet

-
- Høyiukum er et tidlig navn som sier mye
 - Høy betyr «tørket gress» og ikke adjektivet »høy» i motsetning til lav, som noen sier
 - Endingen «*um*» (heim) viser at dette er en gård som ble etablert i yngre jernalder, som tidligere nevnt i perioden 500-1000 e.Kr., men antagelig nærmere 500-tallet enn 1000-tallet
 - Andre navn fra samme tid er Haslum og Skaugum
 - Det er sannsynlig at nabogården Ramstad ble etablert senere (i Vikingtiden når «*stad*» navn ble tatt i bruk), eller den kan ha oppstått samtidig og fått navnet «Vestre Høvik» pga. at de to gårdene ligger langs en øst-vest akse

Gårdenes beliggenhet 1350-1660

- I denne perioden tror jeg det primært var to gårder da Ødegården ble innlemmet i de omkringliggende (Nordre eller Østre) Høvik og Ramstad
- Betegnelse Østre Høvik brukes året 1398 fra Biskop Eysteins jordebok
- Østre Høvik har to underbruk: Øvre og nedre stue med egen jord *(det er uklart for meg om det fantes en vestre Høvik gård, men jeg tror som sagt dette kan være et eldre navn på Ramstad gård)*

Det eldste bilde av bebyggelse på Høvik er en litografi fra Bærumsboka (hovedhuset på gamle Nordre Høvik (Østre Høvik, nedre stue), Skaugum-åsen i bakgrunnen Lå i svingen i overgangen mellom Høvikveien & Snøveien

Gårdenes beliggenhet 1660-1875

- Øvre og nedre «stue» blir til Nordre og Søndre Høvik i 1746 når gården deles fordi Erik Høvik dør
- Erik Høvik eide på denne tiden <<spesifisere tiden>> hele Høvik
- Høvik samles på ett gårdstun, dagens adresse Høvikveien 4
- Da svenskene måtte trekke seg tilbake under den **Store nordiske krig** våren 1716 ble store deler av Høvik satt fyr på av Karl XII's soldater
- Nye hus bygges ca. 1717, og de står fremdeles
- Det som var igjen etter brannen var den gamle hovedbygningen på Nordre Høvik (se forrige bilde) og deler av den gamle hovedbygning på Øvre stue, som skal være innebygget i Georg Sverdrup senere villa fra 1788 (Hovedgården)
- Høvik Hovedgård gikk under navnet «*Bærum's første villa*»

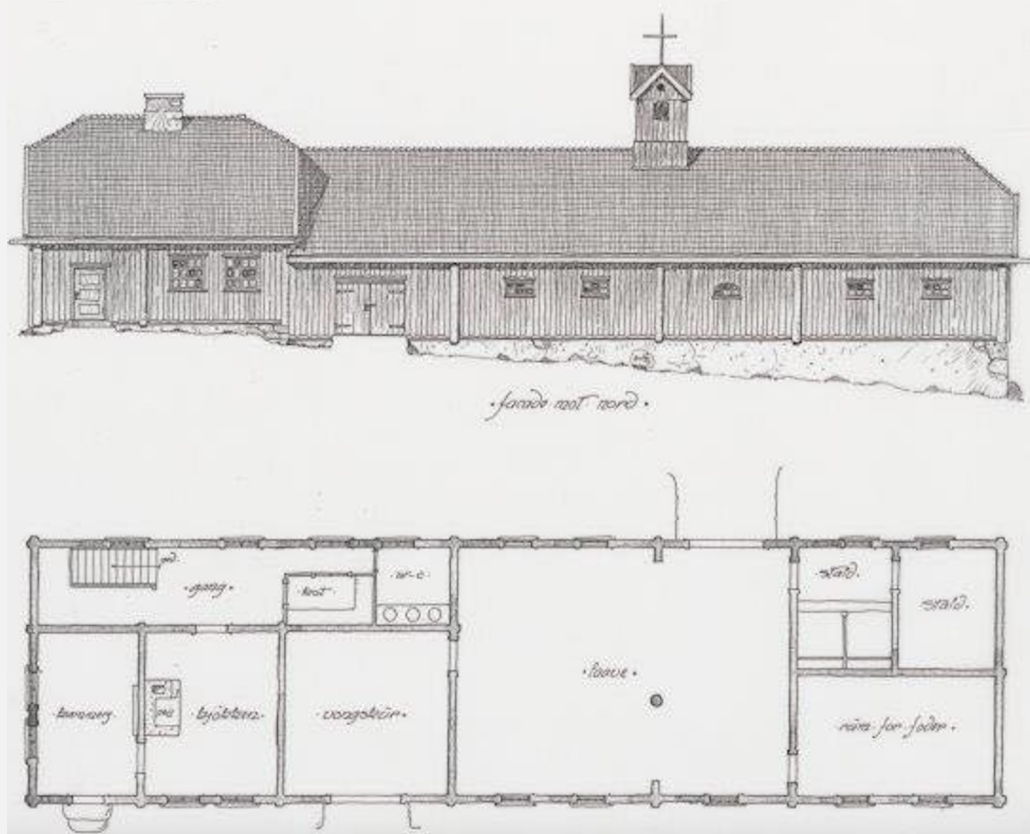

Nordre Høvik fra ca. 1660, den eldre tømmerbygning til høyre er innlemmet

Søndre Høvik fra 1717, hovedgården til venstre fra 1788
Foto: Anders Wilse, 1930-1935

Søndre Høvik, stue med driftsbygning

Bildet fra ca. 1930, Foto: Anders Wilse

Gårdenes beliggenhet fra 1876

- Jernbanen kom til Høvik i 1872
- Vanskelige tider for den gamle Høvik slekten
- Tungvint å bevege seg med dyr til beite når jernbanen delte gården
- Nordre Høvik selges i 1876 til Frithjof Plahte
- Han flytter gården syd for jernbanen

Hovedbygning på Nordre Høvik fra 1878. Foto A.B. Wilse ca. 1920 (bygningen stor i Maris vei v/sjøen til 1970-tallet)

Maleri av Nordre Høvik ca. 1890 før den ble flyttet/revet. Kunster Christian Skredsvik (dagens adresse: Høvikveien 6)

Driftsbygningene på Nordre Høvik etter flytting/nybygging flyttet/revet. Foto fra ca. 1920 (dagens adresse: Fjordlenken)

Husmannsplassene

- Høvikodden (Høviksholmen navnet tatt opp igjen da Øverland kjøpte plassen)
- Tørtberg (under Nordre Høvik og i nyere tid knyttet til to Stabekk gårder via adv. Homan)
- Jenshaugen (under Søndre Høvik, også omtalt som Ødegården i kart fra 1888)
- Båtstø (under Nordre Høvik)
- Utsikten (under Søndre Høvik)
- Sarbuvollen (Saltbuvollen) under Nordre Høvik
- Ommen (under Søndre Høvik)
- Nyborg (under Ramstad)
- Sno/Ingersholm (under Store Stabekk)
- Gullbakken (under Søndre Høvik)
- Helvikmyra (under Søndre Høvik) ble kalt Lille-Ballerud etter 1860

Tørtberg

Jenshaugen

Båtstø

Bilder fra Bærumssamlingen og Anders Wilse (1920)

Villaene etter husmannsplassene (kom med veien og tog)

-
- Tørtberg → kjøpt av advokat Homan som rev stuen og bygget sin villa i 1865
 - Gullbakken → kjøpt av stortingsmann S. Blekastad i 1883. Solgt videre i 1886 til Barbara Ring (d.e.), som oppførte den nye sveitservillaen. Eiendommen har siden gått i arv gjennom slekten til dagens eiere i Børresen-familien
 - Utsikten → kjøpt av Gundersen som bygget sin villa Fagerheim i 1888
 - De fleste gamle villaer er ikke knyttet til husmannsplasser, villaer på Høvikhaugen er utparsellert fra Fagerheim er:
 - Skovly → Borchgrevink familien; her bygges nå 160 leiligheter og rekkehus og den gamle villaen Skovly innlemmes
 - Elmen → Prestegard familien
 - Jenshaugen → dagens villa fra ca. 1933 er bygget på grunnmuren til den eldre stua fra tidlig/midt 1800 tall
 - Skogheim → *mer om dette da stedet er sentral i flere sammenhenger*

Høvik sentrum ligger ved Helvikmyra

-
- Da Drammensveien ble anlagt 1858-60 ble Høvik forstadsbebyggelse til Kristiania
 - Dette ble forsterket med Høvik stasjon fra 1874
 - Jørgen Johnsen Ballerud så potensialet i å fange opp reisende og lokale og startet Høvik landhandleri i 1859
 - Han kjøpte Helvikmyra og en tilknyttet stue som lå langs den nye Drammensveien
 - Høvik landhandleri ble senere overtatt av Anton Wathne (1892), Einar Jacobsen (1906) og Ole Holst Bang (1931), som senere ble til Centra på midten av 1980-tallet og Meny (i dag)

Høvik sentrum siden 1858

Jernbanegården huset ulik næringsvirksomhet og handel rett før den ble revet. Foto 1966 (kilde: Bærum bibliotek)

Helvikmyra (Lille Ballerud) og Høvik landhandleri. Første næringsvirksomhet langs «nye» Drammensveien på Høvik 1958-60. Foto 1906-8 (kilde: Bærum bibliotek)

Spisesteder langs Drammensveien på Høvik

- Høvik Konditori og Bakeri holdt til i Jernbanegården fra 1931-ca.1960
- Edelweiss (kafé fra 1920 til 1967)
- Ingers drive-in (1960-1980)
- Esso taverna (1970-ca.1984)

Lå ved avkjøringen langs Drammensveien vestover
Foto: 1967, Høvik bibliotek

Lå på Høvik sentrum.
<https://barumhistorie.no>

Lå ved bensinstasjonen på Helvikmyra. Kilde
<https://barumhistorie.no>

Implikasjoner for nye planer og bebyggelse

- Hvordan kan man bruke lokalhistorisk kunnskap som innspill til nye Høvik sentrum, både bygninger og grøntareal
- Kan kople historie m/arkitektoniske grep:
 - *Mesterverk*: banebrytende arkitektur der historien ikke lenger er viktig (ikke så aktuelt, vanskelig å få til)
 - *Eksternalisert design*: grep brukt av mange arkitekter (også internasjonalt). Kople design til objekt utenfor, koplingen forblir om objektet fjernes
 - *Integrert design*: veldig vanlig i Norge, fungerer av og til, men kan føles som press hvis gammelt «gjemmes» bak nye store bygg

Lysaker stasjon. Snøhetta arkitekter. Foto 2026